

БУРГАСКИ ДЪРЖАВЕН УНИВЕРСИТЕТ
„ПРОФ. Д-Р АСЕН ЗЛАТАРОВ”
ФАКУЛТЕТ ПО ОБЩЕСТВЕНО ЗДРАВЕ И ЗДРАВНИ ГРИЖИ

Утвърждавам:

Ректор:

Проф. д-р Сотир Сотиров

КВАЛИФИКАЦИОННА ХАРАКТЕРИСТИКА

НА СПЕЦИАЛНОСТ „АКУШЕРКА”

ОБРАЗОВАТЕЛНО-КВАЛИФИКАЦИОННА СТЕПЕН
„БАКАЛАВЪР”

ПРОФЕСИОНАЛНО НАПРАВЛЕНИЕ: 7.5. „ЗДРАВНИ ГРИЖИ”

ОБЛАСТ НА ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ: 7. „ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ И
СПОРТ”

2026 г.

I. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ПРОФЕСИЯТА „АКУШЕРКА”

Акушерката в Р България е лице с висше образование, получило диплома от висше училище, признато от държавата и обучението в него съответства на държавните изисквания за обучение на образователно-квалификационна степен „бакалавър” по здравни грижи с професионална квалификация „акушерка”.

Висшето си образование Акушерката придобива след успешно завършване на акредитирано висше училище на територията на Република България или ЕС /обучението в България съответства на Наредба за ЕДИ/ ПМС 248/22.11.2005г. последващите изменения от 2010г. и 2016г. 2024г., 2026г., Наредба №1/08.02.2011г. и допълнения и изменения към нея, и Директива 2005/36/ЕО на Европейския съюз, а за другите страни членки на ЕС то е съобразено с местното законодателство и с Директива 2005/36/ЕО/.

Обучението в Университета по специалност от регулирани професии се провежда съгласно **Класификатор на областите на висше образование и професионални направления** /ПМС 125/24.06.2002 г. /ДВ. бр. 64/2.07.2002 г., изм. и допълнен в бр.94/25.11.2005 г./, както следва:

- Област на висше образование:

7. Здравеопазване и спорт

- Професионално направление:

7.5. Здравни грижи

Обучението по специалност от регулирани професии се осъществява **въз основа и на следната образователно-нормативна база:** Образователни препоръки на Директива 2013/55/ЕС на ЕП и на Съвета от 20.11.2013г. за изм. на Директива 2005/36/ЕО относно признаването на професионалните квалификации и на Регламент (ЕС) № 1024/2012 относно административното сътрудничество посредством Информационната система за вътрешния пазар (ОВ, L354, 28.12.2013). Закон за здравето и последващи допълнения и изменения. Закон за висшето образование и изменение и допълнение към Наредба № 21/30.09.2004 г., ДВ. бр. 89/2004 г. за прилагане на система за натрупване и трансфер на кредити във ВУ. Бургаски държавен университет „Проф. д-р Асен Златаров” има институционална акредитация за срок от 6 години (Протокол № 5 от 28.03.2024 г. АС на НАОА). Специалност “Акушерка” е с програмна акредитация с решение на АС на НАОА (Протокол № 13 от 12.09.2024 г.).

Теоретичната и практическа подготовка на акушерката се базира на традициите на българското здравно образование и здравеопазване и е обвързано със съответните европейски стандарти за провеждане на съвременно акушерско обучение. Съобразено е с дескрипторите на знания, умения и компетентности, определящи нивата в Европейската квалификационна рамка за учене през целият живот /ЕКР/ и в Националната квалификационна рамка.

Нивото на нейната подготовка отговаря на съвременните постижения на медицинската наука, практика и в частност на акушеро-гинекологичната наука и практика, както и нейното непрекъснато развитие.

Акушерката работи самостоятелно или съвместно и във взаимодействие с лекаря, като изпълнява отговорни задачи в различни сектори на здравеопазването, полагайки комплексни грижи за психическото, физическото и социалното здраве на бременната жена, родилката, новороденото и гинекологично болната жена. Участва в профилактиката на гинекологичните заболявания и опазване детеродните функции на жената от най-ранна възраст и извършва превантивна дейност, свързана със социално значимите заболявания. Участва при решаването на проблемите на възпроизводството на населението, медикобиологичните и медикосоциалните въпроси

на брака и семейството, както и по социално-правните проблеми на бременната, майката и детето.

За осъществяване на тези функции акушерката трябва да притежава висока професионална квалификация, обща култура и високи морално-етични качества.

II. ОБЕМ НА ТЕОРЕТИЧНАТА И ПРАКТИЧЕСКА ПОДГОТОВКА НА АКУШЕРКАТА

Акушерката има следните базисни теоретични знания и практически умения по здравни грижи, отнасящи се до:

1. Анатомия и физиология на човешкото тяло.
2. Теоретичните основи на акушерски грижи за болния, акушерска медицинска техника в провеждането на лечебно-диагностичния процес.
3. Познаване и прилагане на акушерски процес.
4. Познаване действието на лекарствените вещества по групи - терапевтична и токсична доза, приложение и дозировка на лекарствени вещества.
5. Ползване на латински език в медицинската практика.
6. Етиологията, патогенезата, клиниката, лечението и профилактиката на отделните заболявания на вътрешните органи и по-специално на женската полова система.
7. Хирургичните заболявания - поведението на акушерката при усложнения и спешни състояния, профилактични мерки, поведение, реакции, действия. Оказване на необходимата долекарска помощ.
8. Особеностите на нервните и психичните заболявания.
9. Основите на медицинската генетика.
10. Кожно-венерологичните, офталмологични и оториноларингологични заболявания.
11. Особеностите на физическото и психическото развитие на децата, детските заболявания.
12. Реанимационните и анестезиологични проблеми и интензивна терапия.
13. Основите на микробиологичната проблематика.
14. Основни познания за причинителите на инфекциозните заболявания, пътища на разпространение и борбата с тях; имунизации.
15. Бременната и родилката – анатомия и физиология на женската полова система, развитие и физиология на плода и настъпващите физиологични и патофизиологични промени в женския организъм, диагностициране на бременността, токсикози, кръвотечения, медико-генетична пренатална диагностика и други усложнения на бременността – профилактика, лечение, методи за изкуствено прекъсване на бременността, периоди и механизми на раждането, следродов период, хигиена, имунизация и диетика на бременността; познания за съвременна медицинска апаратура.
16. Новороденото: анатомо-физиологични особености на плода, доносени и недоносени новородени, анатомо-физиологични особености на деца, родени в депресивно състояние с ацидоза и хипоксия, мерки и методи за реанимация на рискови новородени, основни заболявания на новородените и на децата в ранна детска възраст и грижи за тях, подготовка на храна и хранене на новородени, грижи за новородените с родов травматизъм, преходни състояния между физиологията и патологията на новороденото, отглеждано в домашна обстановка. Имунизации и ваксинации.
17. Гинекологично болна жена – етиопатогенеза, клиника, лечение, профилактика и рехабилитация на гинекологичните заболявания, организация на хирургичната работа, асептика и антисептика, дезинфекция и стерилизация, анестезия при оперативни интервенции и реанимация на оперирани гинекологично болни, готовност за антиалергични и антишокови мероприятия, въпроси на детско-юношеската гинекология

и работата в детско-юношеските гинекологични кабинети, опазване на здравето и детеродната способност на жената във всички възрастови периоди, сексуалните проблеми на брака и семейството, хигиена на жената, половия живот, брака и семейството; стерилитет у жената, инфертилитет и борба с тях; методи и средства за прекъсване на нежелана бременност; профилактика на заболяванията на женските полови органи и млечните жлези.

18. Основите на лечебното хранене и видовете диети, тяхното профилактично и терапевтично приложение, обработка и качество на храните, екологични норми и изисквания за рационално хранене.

19. Основите на физиотерапията и физиотерапевтичните процедури.

20. Предпазване, поддържане, възстановяване и подобряване здравето на лицата и независимостта на виталните им физически и психически функции, като се съобразява с личността на всеки един от тях и с техните психологически, социални, икономически и културни особености.

21. Участие в клиничното наблюдение на пациенти, прилагането на терапията и подготовка на различни видове изследвания.

22. Фундаменталните принципи, отнасящи се до личността на болния, етичните проблеми, касаещи медицинското обслужване, при спазване правилата за добра акушерска практика и Етичния кодекс на съсловие, съчетавайки знанията по медицинска психология, медицинска социология, медицинска етика и деонтология.

23. Превантивна дейност относно социално значимите заболявания.

24. Познания относно промоция на здравето - факторите, влияещи върху него, организацията на здравеопазването и провеждане на профилактика.

25. Социалното и здравно законодателство – основни принципи и норми.

26. Знания и умения за работа със съвременни информационни системи.

27. Основната медицинска апаратура – устройство, приложение, начин на действие, охрана на труда, грижа, съхранение и отговорност.

28. Общата характеристика на бедствените ситуации, радиационни и аварийни увреждания и др.

29. Основните хигиенни изисквания, свързани с труда, бита, храненето на човека и влиянието на околната среда върху човека.

30. Умения за работа в екип.

31. Грижи за пациенти в терминален стадий за достоен завършек на живота им.

III. ОБЕМ НА ДЕЙНОСТТА, КОЯТО ТРЯБВА ДА ИЗВЪРШВА АКУШЕРКАТА

1. Самостоятелни дейности и грижи

1.1. Анализ на състоянието на пациента и изработване на индивидуален план за грижи.

1.2. Извършва комплекс от мероприятия за поддържане на личната хигиена.

1.3. Контролира хигиената на хранене и хранителния баланс.

1.4. Изписване на лекарствен лист, получаване и съхраняване на лекарства.

1.5. Контролира приема на предписаните медикаменти, проследява на тяхното въздействие.

1.6. Наблюдава и регистрира ентералното и парентерално хранене.

1.7. Наблюдава и регистрира функциите на органи и системите.

1.8. Наблюдение и грижи за здрави новородени (съгл. мед. стандарт по неонатология).

1.9. Наблюдение и грижи за рискови новородени (съгл. мед. стандарт по неонатология).

1.10. Поставяне на пациентки в подходящо положение, съобразно патологията за подпомагане на придвижването.

- 1.11. Подготовка и наблюдение на отдиha и съня.
- 1.12. Ръчна и инструментална вентилация с маска.
- 1.13. Измерване, регистриране и интерпретация на основните показатели на здравето състояние – температура, пулс, кръвно налягане, дишане, диуреза, антропометрични измервания, дерматологична симптоматика, наблюдение на проявите на съзнание.
- 1.14. Работа с общ акушерски инструментариум – акушерски валви, спекулум, кохер, пинсет, твърд катетър, клампи, корнцанг, зъбци, иглодържател, игли, ножици, амниоскоп, апарат на Шулице, усторазтворител, езикодържател, кюрети, разширители /дилататори/, плодораздробяващи инструменти, хистерометър и др.
- 1.15. Налагане и наблюдение на превръзки.
- 1.16. Провежда профилактика и грижи за декубитус.
- 1.17. Подготовка на пациентки за операция.
- 1.18. Извършва и наблюдава кожно-диагностични проби.
- 1.19. Наблюдава и поддържа късите катетри – венозни, артериални, външно-черепни.
- 1.20. Изследва за външни паразитози и полага грижи за засегнатите лица.
- 1.21. Събира и регистрира резултати, получени след лабораторни изследвания.
- 1.22. Осъществява психологична помощ и поддръжка на пациента и неговите близки.
- 1.23. Общуване с цел терапевтична и социотерапевтична цел.
- 1.24. Провежда разговори за прием и ориентация.
- 1.25. Провежда дородов и следродов патронаж на бременна, родилка и новородено.
- 1.26. Извършва анамнестично изследване на бременна и гинекологично болна жена.
- 1.27. Обективно акушерско изследване.
- 1.28. Оглед на тялото на бременна и болна жена.
- 1.29. Палпация на корем на бременна жена. Определяне положение и предлежание на плода; наблюдение на детските сърдечни тонове с ултразвукова техника: ултразвуков стационарен или преносим апарат и кардиотокограф.
- 1.30. Мензурация – измерва и регистрира на тазови диаметри на бременна.
- 1.31. Измерва и регистрира обиколка на корема и височината на фундус утери на бременна жена.
- 1.32. Води раждане по нормален механизъм.
- 1.33. Поставя номер на родилката и новороденото. Активно наблюдава родилката и новороденото първите часове след раждане.
- 1.34. Аспирация на новородено.
- 1.35. Обработка на пъпния остатък.
- 1.36. Профилактика по „Креде“.
- 1.37. Оглед на новороденото, основен тоалет на новороденото, повиване.
- 1.38. Извършва депилация и тоалет на външни полови органи на бременни, гинекологично болни жени и подготовка за операция.
- 1.39. Извършва обработка на корем и гениталии с дезинфектант.
- 1.40. Требва, получава и раздава храна.
- 1.41. Подготовка на материали за стерилизация.
- 1.42. Извършва текуща и крайна дезинфекция, съгласно дезинфекционна програма.
- 1.43. Организира и ръководи самостоятелни здравни структури за здравна профилактика, здравно възпитание и обучение на бременни, родилки и техните семейства.

2. Акушерски действия и грижи, които акушерката извършва по лекарско предписание, което освен при спешен случай, трябва да бъде писмено качествено и количествено определено, датирано, подписано:

- 2.1. Взема и изпраща материали за лабораторни изследвания.

2.2.Извършва и регистрира скарификации, инжекции и инфузии (перфузии), без продукти от човешки произход, които изискват задължителен контрол за съвместимост.

2.3.Сваляне на конци от оперативни рани.

2.4.Обработка на повърхностна рана.

2.5.Влагалищни промивки.

2.6.Клизма – подготовка, извършване и регистрация.

2.7.Поставяне на газова тръба.

2.8.Катетеризация.

2.9.Поставя, наблюдава и регистрира постоянен уринарен катетър.

2.10.Налага и наблюдава превръзки. Наблюдение на гипсова превръзка.

2.11.Подготовка на жена за оперативна интервенция.

2.12.Премедикация.

2.13.Извършва и регистрира имунизации и ваксинации.

2.14.Поставя, сваля и регистрира със катетър или перфузионна игла на повърхностна вена на крайници.

2.15.Разрежда, дозиращ и раздава медикаменти – ентерално и парентерално.

2.16.Поставя, наблюдава и регистрира грижи за новородени, нуждаещи се от специални грижи и/или интензивно лечение.

2.17.Провежда фототерапия.

2.18.Наблюдава и регистрира хранителния режим на новородено и кърмаче със смущения в храненето.

2.19.Извършва и регистрира грижи при пациенти с хипотермия, хипертермия.

2.20.Проверява функционирането на апаратите за изкуствена вентилация и мониторно изследване и контрол на жизнените показатели.

2.21.Извършва и регистрира мониторен контрол на маточни контракции и детски сърдечни тонове.

2.22.Провежда и регистрира кислородотерапия.

2.23.Извършва и регистрира с експресен тест изследване на урина за албумин, ацетон, захар.

2.24.Извършва и регистрира физиотерапевтични процедури – поставяне на мехур с лед, грейка, влажни обвивания, студен компрес, синапизми.

2.25.Грижи и наблюдение на пациентки при санитарно транспортиране между здравни заведения.

2.26.Вземане на влагалищен секрет.

2.27.Вземане на материал за цитодиагностика.

3. Акушерката извършва следните акушерски действия и грижи по лекарско писмено качествено и количествено определено предписание, датирано и подписано, при условие, че лекарят може да се намеси всеки момент.

3.1.Инжектиране и перфузии на продукти от човешки произход, които предварително се нуждаят от задължителен контрол за съвместимост.

3.2.Грижи и наблюдение за оперирана болна, след завършване на интервенцията.

3.3.Прави проби за чувствителност в присъствието на лекар, който ги отчита.

3.4.Инсулинотерапия.

3.5.Сваля и регистрира дренажни системи.

3.6.Предава новороденото на майката при изписване, както и всички документи (епикризи, декларации) попълнени и подписани от лекар.

4. Дейности и грижи, осъществявани съвместно с лекар:

4.1.Асистиращ при амниоцентеза.

4.2.Асистиращ при реанимационни мероприятия.

- 4.3. Асистира при обезболяване на раждането чрез епидурална и спинална анестезия
- 4.4. Асистира при извършване на абразия.
- 4.5. Асистира по време на раждане при налагане на форцепс и вакуум екстрактор.
- 4.6. Асистира при извършване на инвитро процедури.

5. При отсъствие на лекар акушерката има право, след като е установила, че случаят изисква спешна помощ, да осъществи инструкциите за спешно лечение, предварително написани и подписани от лекар.

- 5.1. Мануална екстракция на плацента.
- 5.2. Мануална ревизия на матка.
- 5.3. Поставя и регистрира маточно-влагалищна тампонада.
- 5.4. Извършва дълбока аспирация на новороденото.
- 5.5. Обдишва с апарат тип „Амбу” новородено, родилка и тежко болните.
- 5.6. Извършва и регистрира вливания на кръвозаместващи течности.
- 5.7. Извършва възстановяване на меките родови пътища.
- 5.8. Прави индиректен масаж на сърцето.

В тези случаи акушерката трябва веднага, щом е възможно да регистрира извършените дейности в писмен, датиран и подписан отчет, който предава на лекаря.

6. Съобразно професионалния сектор, в който практикува акушерката организира и участва в дейности за:

6.1. Първоначално и постоянно обучение на акушерския персонал в лечебните заведения.

6.2. Подготовка на обучаващи се стажанти – лекари и акушерки.

6.3. Обучение и здравно възпитание на пациентката и близките ѝ.

6.4. Научни изследвания в областта на акушерските грижи.

6.5. Правилно водене на документация.

6.6. Диспансеризация на бременни и гинекологично болни.

6.7. Опазване репродуктивното здраве на жената – профилактични методи, семейно планиране.

6.8. Научни и експериментални дейности.

6.9. *Акушерката участва в дейности за:*

6.9.1. Профилактика и възпитание в областта на хигиената, на индивидуалното и колективното здраве, по-специално на всичко, което засяга борбата със заболяванията, пренасяни по полов път, със СПИН, рак, токсикоманиите, алкохолизма, тютюнопушенето, малтретирането, трудовите и битовите злополуки.

6.9.2. Сексуално възпитание и информиране в областта на психичното здраве.

6.9.3. Изследване в областта на епидемиологията, ергономията, хигиената и безопасността.

6.9.4. Спасяване в дейности при бедствени ситуации и при оказване на хуманитарна помощ.

6.9.5. При осъществяване на всички свои дейности акушерката спазва правилата на асептика и антисептика.

IV. КЛЮЧОВИ КОМПЕТЕНТНОСТИ

Ключовите компетентности са компетентностите нужни на всеки човек за личностна реализация. Те се развиват чрез учене през целия живот – от ранна детска възраст и през целия живот като възрастен – чрез формално, неформално и информално учене във всякакви условия, включително семейството, училището, работното място, квартала и другите общности.

В Референтната рамка се определят осем ключови компетентности (описани в официално издание на Европейския съюз стр. 189/7 от 04.06.2018г.), които са препоръчителни за упражняването на професията акушерка:

- езикова грамотност;
- многоезикова компетентност;
- математическа компетентност и компетентност в областта на точните науки, технологиите и инженерството;
- цифрова компетентност;
- личностна компетентност, социална компетентност и компетентност за придобиване на умения за учене;
- гражданска компетентност;
- предприемаческа компетентност;
- компетентност за културна осведоменост и изява.

Езикова и многоезикова грамотност

Акушерката следва да:

- владее добре устните и писмени езикови норми на книжовния български език;
- разбира писмено и говоримо приложението на латински термини в медицинската практика;
- притежава умения за откриване, събиране и обработване на информация от различни източници;
- мисли критично, като разглежда поставените въпроси от различни гледните точки;
- има умения да изразява убедително устно и писмено собствени аргументи за дадена ситуация;
- притежава умения за водене критичен и конструктивен диалог с пациента и близките му;
- акушерката проявява уважение към майчиният език на пациентите.

Математическа компетентност

Акушерката следва да:

- използва математическите правила за точно изчисляване на предписаната пациентска доза при приложението на лекарствени средства;
- прилага математическите правила за приготвянето на дезинфекционни разтвори.

Цифрова /дигитална/ компетентност

Акушерката следва да:

- умее да работи с различни дигитални технологии и програми /софтуер/ по време на учебният процес и последващата професионална реализация;
- умее да открива необходимата информация в дигитална среда, да оцени качеството на дигитално поднесеното съдържание и да го използва за нуждите на учебната или научноизследователската си дейност;
- може да създаде и сподели информация във виртуалното пространство или чрез използването на съответен софтуер.

Лични и социални и граждански компетентности

Акушерката следва да:

- планира разширяването и актуализирането на професионалните си знания, умения и компетентности и собствената си професионална квалификация (напр. чрез участие в обучения, използване на възможности за кариерно развитие, кариерно консултиране и т.н.);

- умее да работи в екип (вкл. и с представители на други култури);
- демонстрира осъществяване на трансфер на теоретични знания в практиката чрез прилагане на клинично мислене.
- демонстрира толерантност, проявява емпатия и приема различни гледни точки;
- уважава културните различия и да проявява разбиране и толерантност към различните.

V. РЕАЛИЗАЦИЯ И РАЗВИТИЕ:

Придобитият обем на теоретична и практическа подготовка на акушерката ѝ дава право да работи в:

- ❖ Лечебни заведения за извършване на доболнична помощ:
 - Амбулатории за първична медицинска помощ
 - Амбулатории за специализирана медицинска помощ
- ❖ Лечебни заведения за болнична помощ:
 - Болници за активно лечение
 - Болници за рехабилитация
- ❖ Онкологични болници, домове за медико-социални грижи, хосписи, административни институции, служби по трудова медицина, служби за опазване на общественото здраве; научно-изследователски центрове и медицински институти; държавни, ведомствени и неправителствени организации; самостоятелно – при липса на патология да осъществява превантивна и промотивна дейност.

Дипломата дава възможност за продължаващо обучение на акушерката за:

- Придобиване на ОКС „Магистър“ по специалността „Управление на здравните грижи“;
- Придобиване на ОКС „Магистър“ по специалността „Обществено здраве и здравен мениджмънт“;
- Придобиване на специалности Придобиване на ОНС „доктор“ по 7.5 Здравни грижи и 7.4 Обществено здраве;
- Придобиване на специалности, съгласно Наредба № 1/ 22 януари 2015 г. за придобиване на специалност в системата на здравеопазването;
- Специализации.

Настоящата квалификационна характеристика е приета на: Факултетен съвет на
 ол № 47/11.06.2026 г. утвърдена на Академичен съвет с Протокол № 62/18.06.2026 г.